

Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство

„Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив

Факултет „Музикална педагогика“

Катедра „Пиано и акордеон“

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

на дисертационен труд за придобиване
на образователна и научна степен

„Доктор“

на тема:

**„ДЕТСКИТЕ КЛАВИРНИ ПИЕСИ В ТВОРЧЕСТВОТО НА
КИТАЙСКИТЕ КОМПОЗИТОРИ“**

Професионално направление 8.3.Музикално и танцово
изкуствоДокторска програма „Музикознание и музикално изкуство“

Уанг Сю

Научен ръководител: доц. д-р Велислава Карагенова

Пловдив, 2024 год.

Дисертационният труд е обсъден и насочен за публична защита на заседание на Катедра „Пиано и акордеон“ при факултет „Музикална педагогика“ към АМТГИИ „Проф. Асен Диамандиев“, Пловдив, проведено на2024г.

Дисертационният труд е в обем от 197 страници (основният текст е 186 страници) и съдържа Увод, Четири глави, Заключение, Приноси, Литература. Цитираната литература включва 131 заглавия, 116 от китайски източници, 15 от български източници.

Материалите по защитата са на разположение на интересувашите се в библиотеката на АМТГИИ, Централна сграда, ет.1, ул. „Тодор Самодумов“ 2

Съдържание

Увод.....	1
Първа глава.....	9
Развитие на детските клавирни пиеси като част от клавирното творчество на китайските композитори.....	9
I.1 Основаването на Китайската народна република: начало на нова глава в историята на детските клавирни пиеси.....	9
I.2 Развитие на детската клавирна музика в годините на Културната революция.....	9
I.3 Същинското развитие на китайската детска клавирна музика след стартирането на реформаторската политика.....	10
I.4 Засилване на многообразието в китайската детска клавирна музика от началото на XXI в. до наши дни.....	11
Втора глава.....	13
Специфични характеристики на китайските детски клавирни пиеси	13
II.1 Влияние на китайските музикални драми върху клавирното детско творчество.....	13
II.2. Особености на китайския ритмически стил.....	16
II. 2.1 Особености на ритъма	16
II. 2.2 Ритми от музиката на етническите малцинства.....	17
II. 2.3 Ритмичните модели от традиционната опера.....	19
II.3 Влиянието на китайския фолклорен лад върху китайските произведения за пиано за деца.....	20
II.3.1 Ролята на пентатониката, ладовете на етническите малцинства.....	20
II.4 Влияние на китайските народни инструменти върху клавирната фактура. Фактурни решения.....	21
II.5 Особености на хармонията.....	22
II.6 Разнообразие на музикалните форми.....	23
II.6.1 Едноделна форма.....	23

II.6.2 Проста двуделна форма.....	23
II.6.3 Триделна форма.....	24
II.6.4 Вариационната форма.....	24
II.6.5 Сюитен цикъл.....	24
II.6.6 Сонатна структура.....	25
II.6.7 Полифонични форми.....	25
II.7 Традиционна китайска вариационна форма в клавирните творби.....	26
Трета глава	28
Методически основи на детското клавирно обучение в Китай.....	28
Начални школи и подбор на репертоар от китайски пиеси.....	28
III.1 Идеите на Конфуций за музикалното обучение.....	28
III.2 Особености на детската психика.....	29
III.2.1 Детската душевност.....	29
III.2.2 Детското любопитство.....	29
III.2.3 Детският език.....	30
III.3 Особености на детската физиология.....	30
III.3.1 Особености на детската костна структура.....	30
III.3.2 Особености на детската мускулатура.....	30
III.3.3 Особености на невронните реакции при малки деца.....	30
III.4 Подбор на учебни пособия, съобразени с детската психика и физиология.....	30
III.4.1 Чуждестранни школи по пиано за начинаещи деца в Китай.....	31
III.4.2 Китайски клавирни школи, в учебния репертоар.....	31
III.4.3 Учебни пособия с базови технически упражнения за изпълнение на китайски клавирни пиеси.....	32
III.4.4 Китайски произведения, намерили трайно място в педагогическия репертоар.	33
Художествено-естетически качества на китайските клавирни пиеси за деца.....	33

III.4.4.1 Сюитата „ Детската душевност“ на Уан Лисан, 1973-1974.....	33
III.4.4.2 „Детска сюита - Весел празник“ на Дин Шандъ, 1953.	33
III.4.4.3 Сюита Дневник на ученика на Сю Дзянцянь, 2002.34	
Четвърта глава	37
Репертоарът за напреднали ученици -Характеристики на съвременните китайски концертни творби.....	37
IV.1 Концертни творби от 20 век.....	38
IV.1.1 „Осем спомени в акварел“ от Тан Дун.....	38
IV.1.2 Цикълът от Пет увертюри и фуги „От друг регион“ на Уан Лисан.....	38
IV.1.3 Сюита за пиано на Джан Чао „Три балади за планините на Южен Юнан“, 1992.....	39
IV.2 Присъствието на музиката от 21 век в репертоара на съвременния китайски пианист.....	40
IV.2.1 „Жасмин Фантазия“ от Чу Уанхуа.....	40
IV.2.2 „Импромптю“ от Чу Уанхуа	41
Заключение.....	42
Приноси на изследването.....	44
Библиография.....	45
Авторски публикации.....	54

УВОД

В центъра на настоящото изследване са клавирните произведения за деца, създадени от китайски композитори. През XX в. китайската детска клавирна музика формира свои уникални морфологични характеристики. По отношение на мелодичното изграждане нейна отличителна черта е ярко изразеният национален колорит. Преките или косвени мелодически заемки от фолклорната музика (главно народни песни) са многобройни и това личи по заглавията на композициите, които пряко използват името на самата народна песен (инструментал) или дават информация за произхода на основната тема. Другият главен мелодически извор представлява традиционната китайска музика: различните регионални опери и съкровищницата на старинните музикални жанрове. Освен това има и немалко адаптации на детски песни, известни от телевизията или киното, популярни детски песни или кратки оперни арии. Разбира се, значителна част от детските клавирни творби са оригинални авторски композиции.

Именно върху тези оригинални, специфични характеристики и отличителни белези в създаденото творчество за деца се фокусира трудът като се стреми да обхване и важни базисни теми, засягащи детското музикално развитие и образование. Наред с темите за жанровите стилови и структурни характеристики на китайските произведения за пиано; влиянието на китайската народна музика върху детските клавирни творби, трудът се стреми да осветли и въпроси, засягащи „подбора на клавирен репертоар от китайски композитори, съобразен с психологическите и физиологични характеристики на децата“, „формирането на умения за изпълнение на пиано на произведения от китайски композитори“ , „култивиране на музикален усет чрез китайска клавирна музика“ и др. Тези теми са

тясно свързани с всички аспекти на музикално образование на деца, и целят да разкрият необходимостта от присъствието на творби с национални характеристики в детското музикално обучение, както и важната роля, която тези произведения изиграват за личностното израстване и социалното развитие на младите хора. Това определя и значимостта на изследвания обект.

Изследователска мотивация

В необятния океан от музика, произведенията за пиано за деца заемат особено място. В техния „опростен, изчистен език“ се крие огромна образна сила. Те разкриват нов, вълшебен свят, поетични и психологически впечатления. В тях е наслоено дълбокото културно наследство на Китай. Когато китайските композитори създават произведения за пиано за деца, те естетствено се обръщат към богатите национални културни елементи, по отношение на мелодията, ритъма и хармонията на традиционната музика. Тези елементи „посвяват семена“ в детското съзнание и израстват в сърцата, формират любов, култура, чувство за принадлежност. Следователно изборът на тази тема, в широк аспект, е ръководен не само от стремеж да се изследват особеностите на музиката за деца, но и от лично мотивирана загриженост за наследството и развитието на националната култура.

От друга страна, разкриването на музикалната дълбочина и емоционалната перспектива на една творба става възможно, само когато се съчетаят при възприятието ѝ емоционален и интелектуален компонент. Този факт, определя необходимостта от връзка между изпълнителска практика и теоретичното осмисляне на творбата. Именно такъв интегрален подход търси настоящото изследване със стремеж да запълни съществуващата празнина в изследванията. Въпреки че броят на произведенията за пиано за деца, създадени от китайски композитори е голям и тяхната естетическа стойност е висока, те не са получили задълбочена и обширна изследователска оценка и

анализ, в сравнение с изследванията, направени върху западните класически произведения за деца. Чрез задълбочен интегрален подход и анализирайки специфичните характеристики на произведенията за деца от китайски композитори можем да разкрием тяхната уникалност по отношение на техническа трудност, изграждане на образи, естетически концепции и т.н., и по този начин да предоставим нови перспективи и идеи в тази изследователска област. В същото време това ще ни помогне да разпознаем и разберем по-цялостно художествената стойност и социалната значимост на китайските произведения за пиано за деца. Творбите отразяват индивидуалните стилни особености на всеки творец. В някои надделява битовата, фолклорна атмосфера, други носят духа на модерното светоусещане, но присъствието на китайската национална субстанция предоставя най-прекия път за приобщаване на младия музикант към музикалния език на съвременността, към оригиналното звучене, образно мислене, структурни принципи.

Изборът на тема също така е тясно свързан с моите собствени академични и професионални интереси. В съвременното общество значението на музикалното образование става все по-видно. Как да се подобри качеството на преподаване и да се иновират методите на преподаване е проблем, с който всеки музикален педагог се сблъсква и се стреми да преодолее. Китайските клавирни произведения за деца, предоставят ценни ресурси и вдъхновение за решаването на този проблем. Изучавайки тези произведения задълбочено, като педагози получаваме по-добри възможности в ориентирането при избора на репертоар за всеки ученик, репертоар, който да гарантира функционалната цялост в музикалната подготовка на обучаемите.

Изследването има за цел да съдейства за обогатяване на процеса на музикалното обучение по пиано и да подобри качеството на преподаване.

Дисертационният труд е разделен на 4 глави, Увод и Заключение.

Глава 1 представя в исторически аспект развитието на произведенията за пиано за деца в произведенията за пиано на китайски композитори. Тази глава проследява развитието на китайските произведения за пиано за деца от основаването на Нов Китай до реформата и отварянето и след това до 21 век. От тези три различни исторически периода се стига до заключението, че китайската клавирна музика за деца е преминала дълъг път на развитие и надграждане, за да станат днес тези произведения по-разнообразни, новаторски отношение на съдържание, стил, естетически вкус и технически умения.

Глава 2 се фокусира върху специфичните характеристиките на китайските произведения за пиано за деца, определени от влиянието, взаимодействието и връзките, от една страна с традиционните китайски музикални форми, от друга страна с европейското музикално изкуство. Тази глава анализира характеристиките на произведенията за деца по отношение на мелодика, хармония, метроритъм, структура на формата, текстура и звук.

По отношение на хармонията, китайските композитори съчетават традиционната функционална хармония с националната колористична хармония, за да създадат хармоничен стил с ориенталски характеристики. Китайските произведения за пиано често приемат метроритмичните характеристики на народната музика, което не само засилва динамиката и изразителността на музиката, но и придава на произведенията силен национален привкус. По отношение на текстурата произведенията показват разнообразие, повлияно от характерната за детски творби – звукоизобразителност, родена от различни източници, но и разкриват тесни връзки с романтико-импресионистичната педална фактура и особено прави

впечатление обогатяването на клавирната тъкан чрез полифонизация на фактурните пластове, контрапунктичната техника, като особено подходяща за работа с пентатоничния звуков материал. В звуковоизобразителното колористично платно, прозира уникалният стил на Китай, - звуците на китайските народни инструменти, характера на народни песни. традиционните музикални оперни мотиви, те обогатяват произведенията за пиано на китайски деца.

Глава 3 Прави преглед на съществуващите в клавирната китайска педагогика учебни школи, учебни помагала като насочва и към основите на китайската педагогическа система – идеите на Конфуций за изграждане на хармонични личности; психологическите и физиологичните характеристики на децата. Именно в съответствие с психологическите и физиологичните характеристики на децата, педагогът се ръководи в избора на детски учебен материал по пиано и фокусира обучението върху формиране на основни умения, изпълнителски навици, слухови и звукови представи, стабилно метроритмично чувство.

В тази глава са представени накратко и някои от емблематичните китайски произведения, за деца в ранен и среден курс на обучение, намерили място в китайската педагогическа система.

Глава 4 Поставя акцент върху конкретни произведения от концертния клавирен репертоар, репертоара за напреднали и присъствието на съвременните китайски творби в процеса на обучение.

В своята същност изследването залага на широк диапазон обхванати клавирни творби – от пиеси, подходящи за ранното детско обучение до творби за напреднали ученици, с формирани изпълнителски навици.

Научни методи на изследване

В основата на изследването са комбинация от няколко изследователски метода :

1. Преглед на научна и педагогическа литература по проблема

Това изследване систематично се позовава на прегледана научна литература по проблема по отношение на - исторически развой, връзка и взаимодействие между китайските детски произведения за пиано и китайската народна музика. Позовава на исторически документи, академични трудове, методики, статии в списания и т.н.,

2. Метод за анализ на произведенията

Представителни произведения за деца, създадени от китайски композитори, са анализарани по отношение на мелодията, хармонията, структурата на формата, музикалната текстура и т.н. Чрез деконструирането на тези произведения се разкрива как те интегрират китайски традиционни музикални елементи в изграждането на мелодията и как заимстват западни музикални техники в хармоничен и фактурен план, за да формират уникален стил.

3. Метод на казуса

Представителни китайски произведения за пиано за деца са избрани за казус и са анализирани както техните националните културни елементи, така и образователната стойност в тези произведения. Техните творчески концепции, техническа обработка и методи на емоционално изразяване се изследват, за да се определи приложимостта и мястото им в обучението по пиано.

4. Интеграция на методите на обучение

Съчетаването на теориите на психологията и педагогиката, на древната конфуцианска философия, дава разнопосочни възможности: позволява да обогатим методите на преподаване, подходящи за деца, да прецизираме интелигентно подбора на учебен репертоар, да моделираме чувствително детската емоционална природа в процеса на обучение и в същото време да формираме

пълноценни изпълнителски умения и да култивираме музикален усет .

Изследователска хипотеза

Произведенията за пиано за деца, създадени от китайски композитори, черпят много от китайската народна музика по отношение на мелодичната композиция, особено традиционни музикални материали като народни песни и традиционни опери, и формират силен национален стил чрез иновации и еволюция.

Въпреки че хармонията и текстурата на китайските произведения за пиано за деца заимстват техники от западната клавирна музика (особено традициите на романтичната музика), те успяват да придадат уникалност на китайския клавирен стил.

Конфуцианската култура и китайската национална култура оказват дълбоко влияние не само върху създаването, но и върху преподаването на китайски произведения за пиано. Това засяга както формирането на уменията за свирене, така и изразяването на музикални емоции. Бъдещите произведения и методи на преподаване ще отразяват конотацията на традиционната култура и ще се комбинират със съвременните концепции за музикално образование. От подбората на учебен репертоар зависи култивирането на умения като отношение към тон, контрол на тембъра, емоционално изразяване и в тази връзка китайски произведения за пиано биха могли да съдействат пълноценно, редом с избора на чуждестранна клавирна литература.

Детските произведения за пиано на китайски композитори ще продължат да играят важна роля в бъдещото музикално образование. Те не само ще подобрят уменията на децата да свирят на пиано, но и ще помогнат на децата да развият разбиране и разпознаване на китайската култура чрез включване на елементи от националната музика, като по този начин допълнително ще засилят култивирането на музикалния усет и подобряването на музикалното

изразяване.

В последните години в Китай се забелязва особена динамика в процесите на творчеството, изпълнителството и образованието, свидетели сме на чудесни постижения, както в педагогически, така и в творчески аспект. Китайските автори на детски клавирни пиеси все по-чувствително вникват в психиката на съвременното дете, осъзнават информационно натовареното му съзнание, те се стремят да предизвикат неговия интерес, да провокират вниманието му, да създадат нов и различен слухово-интонационен строй и критерий в съзнанието му. Необходимостта от ново, свежо китайско творчество, особено в началния и среден курс на обучение предизвиква редица композитори да насочат поглед към тази деликатна сфера на творчество.

Мисля, че именно тези фактори определят актуалността на изследването, обосновават го и го мотивират.

ПЪРВА ГЛАВА

РАЗВИТИЕ НА ДЕТСКИТЕ КЛАВИРНИ ПИЕСИ КАТО ЧАСТ ОТ КЛАВИРНОТО ТВОРЧЕСТВО НА КИТАЙСКИТЕ КОМПОЗИТОРИ

Китайското клавирно творчество от самото начало до ден-днешен постоянно се променя и развива. В хода на китайската история общественно-културната атмосфера проявява различни особености през отделните етапи, които на свой ред влияят и диктуват художествените тенденции и стилове в клавирната музика.

I.1 Основаването на Китайската народна република: начало на нова глава в историята на детските клавирни пиеси.

През този период се очертава общият облик на китайската детска клавирна музика, авторите усъвършенстват композиторската си техника и макар в повечето случаи да заимстват фолклорни мотиви с характерната за тях фактура и променлив ритмичен модел, експериментират активно със средствата на контрапункта, имитационната полифония и обогатяването на хармонията с китайски елементи.

I.2 Развитие на детската клавирна музика в годините на Културната революция.

В годините на „Културната революция“ (1966-76) нормалното творческо развитие е крайно затруднено, но все пак има всеотдайни композитори и пианисти, които продължават търсенията в областта на клавирната композиция и създават безсмъртни творби, радващи се на широка популярност.

Въпреки че музикалното обучение по време на Културната революция е обвързано най-вече с политическата пропаганда, редица композитори се ангажират с целите на музикалното образование, като

създават детски произведения за пиано през този период. Тези китайски детски пиеси за пиано, обхващащи широка възрастова група от 5 до 12 години, не са само носители и изразители на идеологическото съдържание на революционните песни, но съхраняват и характеристиките на детска музика. Те предоставят богати материали за обучението и изпълнението на пиано на децата, доринасят за култивирането на интерес у учениците към изразността на националната музика. Стремят се да култивират и отношение в подрастващите поколения към традициите на народната музика. Макар нееднозначно, музикалното творчество за деца през този период значително разширява и обогатява детския репертоар.

I.3 Същинското развитие на китайската детска клавирна музика след стартирането на реформаторската политика.

През трите десетилетия след началото на реформите за отваряне на Китай в края на 70-те години на миналия век китайската детска клавирна музика навлиза в период на същинско развитие. При създаването на китайска музика за пиано през 20-ти век композиторите не само се фокусират върху създаването на стойностни, високо професионални произведения за пиано, предназначени за концертната сцена, но също така насочват вниманието си към създаването на музика, подходяща за целите на музикалното обучение и музикалното развитие на ученици от различни възрастови групи, особено внимание е насочено към децата. Тази промяна е тясно свързана с постепенното съзряване на китайския клавирен стил по това време и отразява осъзнатото отношение на композиторите върху образователните функции на музиката.

В този период трябва да отдадем дължимото и на по-младото поколение композитори, което поставя началото на т.нар. „Нова вълна“ и продължавайки традициите на китайска народна музика, усвоява и заимства от модерните западни техники на композиране. По този начин се раждат редица новаторски творби, разнообразни по

стил, с богато звучене, фактура и структура – „Спомени- 8 акварели“ от Тан Дун, сюита „Късо и дълго“ на Дзиехао и др.

С навлизането в 80-те години на миналия век, под силното влияние на съвременните западни техники за композиране съвременните китайски автори създават редица клавирни произведения, в които улавяме присъствието и техническите похвати на модерността – например додекафония, политоналност, атоналност и др., те разчупват старите традиционни музикални форми¹. В една по-зряла възраст тези творби успешно се вписват в педагогическия клавирен репертоар като въвеждат младия изпълнител в една различна звукова среда, разкриват нов тембров и фактурен облик и подтикват към опознаване на музикалната материя и езика на нашето съвремие.

1.4 Засилване на многообразието в китайската детска клавирна музика от началото на ХХI в. до наши дни.

В началото на новото хилядолетие се появява цяла плеяда талантиви композитори. Те създават внушително количество клавирни пиеси, много от които са отличени на конкурси за клавирно творчество. През 2000 г. в Шанхай се провежда „Преглед на най-добрите детски клавирни творби“. До финалния кръг достигат творби като „Тропическа рибка“ (Джао Си), „Две детски песнички от Юннан“ (Джан Чао), „Дневник на ученика“ (Сю Дзянцян) и „Три детски етюда за пиано“ (Ма Джиенпин). През 2007 г. Централната музикална консерватория организира конкурс за купата Palatino – първи китайски композиторски конкурс за клавирни произведения, с отделна награда за детски произведения..

¹ У Джъсиен. Етапи в развитието на китайското клавирно творчество и регионални стилове в клавирните творби, в: „Научен журнал на Йенчънски педагогически университет (Хуманитарно-социални науки)“, бр. 5/ 2008 г: 112-115.

Един поглед върху наградените творби разкрива: от една страна, ярки музикални образи, стегната, ясна структура и ярък музикален език, с който те удовлетворяват естетическите характеристики, присъщи на детските творби и така стимулират интереса към музиката. От друга страна, творбите постигат удачен баланс между технически умения и артистичност, насърчавайки по този начин комплексното израстване на обучаемия. Към това трябва да добавим и изявения национален стил, vyplъщаването на уникалността на китайската музикална култура. Усещането за стойността на традицията е стимули в развитието на китайската клавирна школа и насърчава нейното развитие.

Обобщение:

Развитието на китайската клавирна музика за деца извървява дълъг път. В исторически аспект той следва хода на развитие на китайската музикална култура като цяло и китайската клавирна музика в частност. Като основна особеност на китайското клавирно творчество за деца се оформя многообразието в тематично, жанрово, формално-стилистично, естетическо и техническо отношение. Композиторите акцентират върху традициите на старинната китайска музика и на тази основа допълват, обогатяват творчеството си със съвременните западни музикални техники, създавайки оригинални и колоритни произведения с разнообразен стил. Вдъхновението почерено от фолклора, от музиката на етническите малцинства, от местните музикални драми определя уникалността и самобитността на китайския клавирен стил и осигурява необходимата основа за развитие на професионалното музикално изпълнителско образование. Тези композиции не само носят специфичния чар на китайското клавирно изкуство, но и полагат солидни основи за дългосрочното развитие на китайската музика.

Те осигуряват онази виталност, която вписва китайското клавирно изкуство в потока на световното клавирно изкуство.

ВТОРА ГЛАВА

СПЕЦИФИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА КИТАЙСКИТЕ ДЕТСКИ КЛАВИРНИ ПИЕСИ

Характеристиките и специфичните особености на китайските детски и мадежки клавирни пиеси може да проследим в различни аспекти:

- влияние на елементите на китайската музикална драма върху клавирното творчество
- Ролята на традиционните ритмически модели и ритмическите модели на етническите малцинства
- Присъствието на традиционните пентатонични ладове и ладовото разнообразие на етническите малцинства
- Влияние на темровите, звукоизобразителни възможности на традиционните инструменти и техниките им на звукоизвличане.
- Влияние на класическите музикални форми и формалните структурни специфики на традиционната китайска музика.

Представянето на примери е в широк диапазон – както пиеси от началния етап на обучение, така и ярки концертни творби, намерили място в китайския педагогически репертоар.

II.1 Влияние на китайските музикални драми върху клавирното детско творчество

В множество детски клавирни произведения откриваме мелодии от китайски музикални драми, като Пекинска опера, Кунцянь, хънанската опера Ю-дзю, Кантонска опера, Съчуанска опера, Цинцянь, шандунската драма Людзю, шанхайската драма Худзю, хъбейската музикална драма Пиндзю, фудзиенската драма Миндзю, хунанската драма Хуагуси и др. Това благоприятства за разпространението на клавирната музика в съответните региони и същевременно спомага за съхраняването и развитието на традиционната музика. В следващите

редове ще разгледаме как се разпознават мотиви от Пекинска опера, Кунцяи, Ю-дзю, Кантонска опера и Хуагуси в клавирината музика.

- Мотиви от Пекииската опера.

Музиката на Пекииската опера се състои от два основни мелодични модела: *сипи* и *ърхуан*, а инструменталният съпровод е поверен главно на двуструнния лъков инструмент *хуцин*. Мелодичният модел *сипи* има стегнат ритъм, приповдигнато и ярко звучене с вълнообразно движение на мелодията, което създава меко, леещо се акустично усещане. По правило мелодиите *ърхуан* са по-мрачни и унили, с печално настроение. Органичното съчетаване на *сипи* и *ърхуан* оформя богатата, красива и изразителна мелодика на Пекииската опера, а стилът на пеене е гъвкав и пластичен². Затова много композитори обичат да използват мотиви от Пекииската опера в своите композиции.

- Мотиви от Кунцю.

Кунцю е древна китайска опера, първоначално наречена „Пееша“ мелодия Куншан, а сега известна като Кун опера. Операта Кунцю произхожда от Град Куншан, провинция Суджоу, още през 14 век. Главните инструменти в музикалния съпровод на драмата Кунцю са китайската флейта, *шън*, *сяо* и *сансиен*, които придават на звученето особено обаяние. Мелодиката на Кунцю неустоймо привлича вниманието на композиторите с особения си чар и те непрекъснато търсят нови начини за използването в клавири композиции на мотиви от тази музикална драма³.

- Мотиви от Ю-дзю.

Родното място на тази музикална драма е провинция Хънан, затова е известна и под името „Хънан *бандзъ*“ (*бандзъ* е вид китайски

² Уей Дзин. Изследване на техниката на сансиен в Пекииската опера и нейното съвременно развитие. Издателство Нов Китай, 2021: 236.

³ Чен Си. Заимстване и приложение на елементи от Пекииска опера в китайската клавирна музика, в: „Съвременна музика“, бр. 6/2019: 12-14.

дървен барабан). Музикалната драма Ю-дзю се отличава с ярък местен колорит, простота, но най-вече с ярка, отчетлива ритмика⁴. В клавирните творби на редица китайски композитори са унаследени и развити елементи от мелодиите на Ю-дзю.

Краткият и конкретен синтаксис и веселият ритъм от музиката на операта в Хенан превръщат творбата в много полезна при работа над изграждане на метроритмичното чувство. Децата подобряват своята чувствителност към ритъма, неговите промени, в допълнение акордите в тясно разположение формират навици за едновременност на всички тонове, за здрави пръсти и свободна активна китка. Сполучливата интерпретация зависи и от темпото, в което ще бъде реализирана творбата. Научаването на музикални произведения с елементи от Хенанската опера обикновено активира въображението на децата и ги вдъхновява да създават свои собствени истории и картини в музиката.

- Мотиви от хънанския сказ (*Хънан Джуейдзъ*).

Хънан Джуейдзъ произхожда от Провинция Хънан и е уникална форма на народното изкуство с история от повече от 100 години. *Хънан Джуейдзъ* се основава на „рап“ изпълнение на диалекта Хънан. Представява главно пеене, с разказ в пеенето, (речитативност).

Появата на тази пластика в ритмичната картина на клавирна творба създава усещането за симбиоза на изкуствата – музика, танц, слово, които детето интуитивно улавя и усвоява.

- Мотиви от Кантонската опера Юедзю.

Кантонската опера е вид опера в провинция Гуангдонг в Южен Китай. Провинцията е наследила много древни истории и легенди, които са включени в драми и са станали основа за изпълнения в кантонската опера, всички те имат любовни сюжети, а трагизмът и драмата са основни характеристики.

⁴ Сюе Лей. Накратко за местната музика в провинция Дзянсу. Издателство на Нанкинския университет, 2021: 520.

Китайската музика за деца, стъпила върху основата на оперни мелодии и интонации, носи богат опит в процеса на музикално обучение, тя допълва традиционния репертоар, установен върху традициите на чужди музикални педагогика и има положително влияние върху децата, които се учат да свирят на пиано. Изключителното мелодическо богатство в китайските опери разкрива богата емоционална палитра. Богато орнаментираните китайски мелодии, глисандите, търсещи интонационно и темброво превъплъщение на оперното пеене, „влизат“ в детското светоусещане и въображение. Децата се учат умело да интегрират тези тембри в своето изпълнение на пиано, да се доближат до емоционалното изразяване. Същевременно развиват умения за специфична техника, характерна за народните инструменти, като дзинху и флейта. Сюжетността на традиционната опера помага в изграждането на образи, звуковото пресъздаване на персонажи, задълбочат разбирането си за духа на музикалните традиционни драми, тяхната философия, музикалните емоции. Интегрирайки се със сюжета на драмата, децата не само свирят ноти, но и разказват истории чрез музика. Така жанровите модели стават актуални модели за слухово и техническо и емоционално възитание.

II.2 Особености на китайския ритмически стил.

Ритъмът е най-ранно възникналата форма на музикално изразяване и един от най-жизнените изразни компоненти в музиката. Именно ритъмът носи най-прякото слухово впечатление и въздействие върху човека.

II.2.1 Особености на ритъма

Ритъмът в музиката не е само свързан с протичанието на творбата във времето, неговата специфика се определя и от акцентността в музиката. В китайските пиеси за деца можем да проследим два ритмически модела, които имат различни

характеристики и функции в музикалното изпълнение.⁵ Единият е роден от *характеристиките на танца*, на игровото начало, акцентността в него поражда нерегулярност, острота, капризност.

Другият ритмичен модел има *вокален* произход. Присъствието на дълги нотни трайности, често размива усещането за подредена пулсация и носи повече свобода и обем във фразата. Този ритмичен модел внася атмосферата на лиризм, спокойствие, подчертава уникалната плавност на мелодията. Често се използва за изразяване на по-сдържани емоции. В много традиционни народни песни и лирични народни песни този тип ритъм е важна характеристика. Свободно, широко леещата се мелодия пресъздава изразителността и нюансите на пеенето.

След 80-те години на миналия век в китайската клавирна музика все по-често започват да използват ритмичните модели от фолклора за изразяване на различни емоционални състояния⁶.

II. 2.2 Ритми от музиката на етническите малцинства

Етническите групи и региони в Китай са формирали уникални метроритмически характеристики. Музиката за пиано черпи вдъхновение от това ритмическо богатство и разнообразие. Тези фолклорни ритми не само обогатяват музикалната изразност на произведението, но също така въвеждат децата в различни емоционални светове, рисуват различни битови картини, запознават с различни музикални стилове и култури.⁷

⁵ Чен Зиян, Чен Си. Мултиперспективно изследване на китайската музикална (вокална) култура и изкуство [М]. Народно издателство Хейлундзяне:201901.506.

⁶ Куан Фан. Шест коментара върху националния стил във фактурата на китайските клавирни творби, в: „Научен журнал на Уханската консерватория“, бр. 2/2000: 95-101.

⁷ Ли Синмяо, Лиу Дзясин. Въплъщение на регионалните културни характеристики в китайските клавирни произведения[J]. Утрешният стил,2024,(17):16-18.

Сред тях ритъмът, характерен за монголската народна музика често заема особено място. Сред особеностите на монголската музика са – усещането за широки и свободни фрази, символизиращи необятността на монголската шир. Музиката често използва комбинация от дълги и къси ритмични модели, особено в музикалния стил "дълга мелодия", ритмичният рисунок, липсата на точкувани ноти, внушава спокойствие и устойчивост, отразява характера на монголския народ и носи пасторално спокойствие.

Ритъмът на корейската традиционна музика се отличава с предимно бързо темпо, малки нотни стойности, внушаващи скокливост и силно изявиени танцови характеристики. Използването на пунктиран ритъм в тривременен размер са неговите типични черти, което прави музиката пълна с динамика и жизненост. Този тип ритъм разкрива сцените от живота на корейския народ, който пее и танцува, като възходите и спадите в ритмичната динамика са особено забележими.

Музикалният ритъм на уйгурския народ, който се среща в страстните народни танци, е известен със своето разнообразие и отчетливост. Угурските танци са бързи и динамични, сложните ритмични синкопи, формират силно усещане за движеща сила в музиката.

Пиесите, намерили вдъхновение във фолклорния ритъм съдействат за изграждането и затвърждаването на метроритмичното чувство у децата. Ритъмът подпомага разбирането им, не само за характера на музика, но и за нейното образното съдържание. Засилва се вниманието към жанровото разнообразие, ролята на акцента за изграждане на характера на творбата. Ритъмът се осъзнава не само като технически проблемен елемент, който се преодолява в процеса на обучение по пиано, но най-вече се усеща и изживява като основен

носител на емоции.⁸ Различните видове ритъм могат пряко да повлияят на емоционалното изразяване и да съдействат за изграждане на драматургичния ефект на музикалните произведения.

II. 2.3 Ритмичните модели от традиционната опера

И за китайските музикални драми ритъмът е основополагащ и много характерен елемент. Ритъмът в оперната музика се изразява главно чрез стила (*баншъ*) „удар с дъска“. Баншъ има различни варианти. По-долу са описани 3 от тях:

- Първият е *дзибан у-йен*, изпълнява се в „бързо темпо без слаби метрични времена“. Бързото темпо в ритмическия модел е особено характерно в оперната музика. Бързата, активна пулсация без очевидни паузи („без почивка“), изразява задъхани, забързани, напрегнати и бързо променящи се емоции, заради липсата на слаби удари. Този „ритмичен стил“ е много изразителен и ефектен в изобразяването на интензивни сцени или напрегната атмосфера.

Вторият е *яобан* – е вид свободен ритмичен модел, при който инструментите свирят бързо, а пеенето е бавно. Може да изразява фини и нежни емоции. Той е особено подходящ за изразяване на вътрешните чувства на героите, за психологизиране на образа или за фино подчертаване на драматичната атмосфера.

Третият ритмичен вид е *ърба-бан*, характерен за Ю-дзю. Името на Хенан Опера Ърба-бан идва от факта, че основният ритмически модел на ърба-бан се състои от 8 такта, организирани в размер 2/4. Той е по-изразителен от другите ритмически стилове *баншъ*: *манбан* (бавно темпо), *лушуйейбан* (темпо на лееща се река) и

⁸ Жодаджи Куми. Изследване на националните особености в клавирните творби на Уан Дзянжуң[D]. Северозападен университет за националности, 2021.

*санбан*⁹ (неправилен/свободен ритъм). С този ритмически модел се свързват хумористичното начало в операта.

П.3. Влиянието на китайския фолклорен лад върху китайските произведения за пиано за деца

В съвременните детски китайски клавирни произведения се използва предимно традиционна китайска пентатоника. Композиторите прибягват към модуляция за интегриране на елементите от традиционната музика. Това придава лекота, ефирност на творбите, намалява се хегемонията на западния тип хармонически стил, запазват се традициите на китайската музикална култура и се формира уникален китайски национален стил.¹⁰ Същевременно мелодиите в китайската клавирна музика в голяма степен носят характерните черти на източната музика.

П.3.1 Ролята на пентатониката, ладовете на етническите малцинства

Децата лесно възприемат семпли, изчистени пентатонични мелодии, без добавени тонове, разбират, улавят нейния характер.¹¹

Ярката кантиленна тема в пентатоничен лад, с интонационно силен начален импулс в пиесата „Любовна песен за степта“ , подчертава напевното, вокално начало, характерно за монголския музикален фолклор.

⁹ Санбан, обикновено представляван със символа "サ" и маркиран на третия ред на жезъла, е термин в китайската народна музика, отнасящ се до свободен ритъм с бавна скорост и неправилен ритъм.

¹⁰ У Джунлин. Смесването и сливането на китайската народна музика и западната модернистична музика от 20 век в техниките на свирене на пиано[J]. Театрална преса, 2024,(28):68-71.

¹¹ ЛУ Бинсин. Музикален стил и техники на изпълнение на „Пастирска флейта“ на Хъ Лютин в музикалния театър[J].Китайски музикален театър, 2024,(04):62-64.

С подобни творби свързваме овладяването и на хептатоничната гама в обучението по пиано. Те внасят разнообразие и оригиналност в педагогическия репертоар, подпомагат децата в изграждането на силна, здрава интонационна основа, към това трябва да споменем и ритмическото многообразие - мелодията и ритмиката действат в синхрон в сътворяването на емоционално ярка картина, завладяваща децата и стимулираща изпълнението. Реализацията на всички фолклорни модели в творчеството за деца в Китай се обективизира с помощта на ярко индивидуални, характеристични мелодически линии, плод на мелодическата инвенция на традиционната музика и творческата фантазия на творците, оригинално съчетана в разнообразни метроритмични, артикулационни и фразировъчни означения и динамични нюанси.

II.4. Влияние на китайските народни инструменти върху клавирната фактура. Фактурни решения

Клавирната фактура в детското творческо разкрива огромно разнообразие в „имитирането“ на техниката на звукоизвличане на народните инструменти. Композиторите постигат различно звучене: щедро и енергично, ефирно и изтънчено, възвишено-печално и т.н.¹²

Как да се пресъздадат характерните за китайската традиционна музика глисандо, орнаментика, специфични техники и темброви нюанси, т.е. как да се предаде фолклорният колорит, е не само важен въпрос, който композиторите трябва да решат при аранжирането на фолклорна мелодия, но и основен проблем, с който обучението по

¹² Лиу Юан. Стил на композиране и анализ на китайската пиано музика, в: „Литературно образование“, бр. 1/2014: 104.

пиано трябва да се справи .¹³.

Овлабяването на техники, породени от специфични фактурни решения, в педагогическия художествен репертоар е свързано не само с пресъздаването на национални характеристики, но и подобрява изпълнителските умения у подрастващите, гъвкавостта на пръстите, тяхната усетливост. От друга страна, всеки традиционен инструмент в Китай притежава уникални характеристики, има собствен „глас“, който внушава различни настроения и чувства - гласандото на върху, изразява тъгата и меланхолията в музиката. Инструментът *гуцин*, наслоява усещането за пространствена хармония, за спокойствие и широта. Гласът на флейтата, изобразява планински пейзажи и артистична виртуозност. Суоната пресъздава оживената празнична атмосфера и веселия танц. Тази характеристики в клавирните пиеси, децата овладяват с помощта и изразните средства на един инструмент – пианото, чрез него те се учат да постигат фини емоции – да изразяват тъга и радост, веселие и величие. Този процес на взаимодействие между традиционно изкуство и чужд/ привнесен музикален инструмент има двойствено значение. Изпълнена на пиано традиционната музика придобива нов облик, обогатява се с нови характеристики, заживява нов живот и на концертния подиум.

II.5. Особености на хармонията

Ако мелодията е предмет на хоризонталното движение и развитие на музикалния материал, то хармонията е предмет на вертикалното съчетаване на различни гласове и изграждане на обемна структура. В китайските произведения функционалността на хармонията обикновено е по-слаба, затова акцентът е насочен повече

¹³ Лян Хайдун. Разглеждане на националния стил в клавирната музика през призмата на китайските клавирни творби, в: „Художествено образование“, бр. 6/ 2004: 52-53.

към цвета, към колористичните възможности на хармонията. Съчетаването на класическата хармония с мелодии в народен стил, налага някои изменения, благодарение на които китайските клавири творби разкриват своите национални черти. Хармонията в китайските произведенията е по-разнообразна. Като цяло тя разчита на засиленото присъствие на хармоничен колорит.

Сравнявайки китайската и западната хармонична система, децата по-добре овладяват разнообразието на музика, получат цялостно, комплексно музикално образование.

П.6. Разнообразие на музикалните форми.

Всички музикални класически форми, намират място в детската клавирна литература – едноделна /прелюдийна форма, проста двуделна, триделна, сложна триделна-репризна, срещат се и по-сложните циклични форми: сонатни, вариационни цикли; свободни-импровизационни и други музикални форми.

Ако западната музика отдава голямо значение на контраста, постигнат с различни средства – тонални контрасти, темпови, фактурни и т.н. В китайската традиционна музика е обратно: промените обикновено са по-деликатни, използва се принципът на постепенната промяна, и вариативността, съответстващи на същността на китайската пентатонична ладова система, на идейното съдържание на музиката и като цяло наративния ѝ характер. Тази структура намира трайно място в разгърнатите концертни творби на редица композитори. Детските клавири пиеси имат далеч по-лека структурна организация.

П.6.1 Едноделна форма

Периодът е най-простата завършена музикална форма, което я прави особено подходяща за ранното музикално обучение, за начинанещи деца.

П.6.2 Проста двуделна форма.

Двуделната форма е една от най-често срещаните структури

в китайските детски клавирни пиеси и много подходяща.

II.6.3 Триделна форма.

Немалко клавирни пиеси от последните години също следват тази традиционна структура, внасяйки същевременно някои новости в детайлите.

Тределната репризна структура А-В-А прави логиката на музикалното развитие много ясна, децата не само осмислят „полетите“ и спадовете в музикаланото развитие, но и чуват възвръщането на нещо вече познато. Симетричността я прави ясна за детското възприятие.¹⁴ Теоретичното осмисляне на музикалните процеси и явления е следващ етап в музикалното им развитие. Анализът в този етап е част от изпълнителската работа, в свиренето – на части, на дялове. ¹⁵Това изгражда навици за осмисляне на драматургията на една творба, осъзнават се динамичните свойства на музикалната форма и т.н.

II.6.4 Вариационната форма.

Запознаването с вариационните форми и техните разновидности е един следващ етап в клавирното обучение.

II.6.5 Сюитен цикъл.

В тази жанрова сфера композиторите оставят богато наследство за децата. Една от най-известните китайски детски клавирни сюити и най-изпълнявана от децата е сюитата „Щастливият празник“ на Дин Шандъ, написана още през 50-те години. Авторът използва семли композиционни средства, за да изобрази радостните детски преживявания по време на празник. Произведението като цяло използва ярък образен звуков език и ритмичен контраст, за да разкаже история. Стилът на композитора е новаторски, а съдържанието е близко

¹⁴ У Дзихуей. Изследване на развитието на национализацията на китайски клавирни произведения през втората половина на XX век [D]. Северен централен университет, 2024 г.

¹⁵ Джао Ю. „Националните“ характеристики на клавирната музика на Уан Дзиенджуң[J].Съчуански театър,2023,(03):126-129.

до живота на децата. Опростените слухово-интонационни взаимоотношения се съпоставят с колоритна фоничност.

П.6.6 Сонатна структура.

Като по-цялостна, богата на контрасти и разгръщаща се циклична форма, през последните години сонатата навлиза все по-често в китайския детски клавирен репертоар, при това по все по-новаторски начин.

В допълнение към националните характеристики по отношение на мелодията и тоналност, китайската сонатна форма разчита на техниките, характерни за традиционната полифонична музика, особено в разработъчния дял. Принципите на контрастната полифония, контрапунктът естествено се оказват по-подходящи за разработване на пентатонични мелодии.

П.6.7 Полифонични форми.

През 20-те и 30-те години на ХХ в. Контрапунктичните форми – канон, fuga, са едни от най-разпространените в китайските клавирни творби. Сяо Ю-мей, Хуан Дзъ и Лю Сюе-ан, създават клавирни пиеси основно в такава форма.

В тях е използван във висша степен изчистен и добре обмислен полифоничен подход за създаване на детски пиеси с ярък китайски колорит, съчетаващи интонационните особености на китайската пентатоничност с богатите възможности на контрапунктичното композиране. Това взаимодействие отразява и натрупаните умения на китайските комозитори след обучението в чужбина и усвояването на чуждите композиционни техники, както и разбирането, че логиката на контрапунктичното писмо в най-пълна степен приляга на особеностите на китайската музикална система.

Диалогът между гласовете независимостта на музикалните линии, и тяхната йерархия са сред основните изпълнителски проблеми, които децата преодоляват в процеса на обучение - да усещат промените в един и същ мелодичен мотив, да гласоводят

изразително, да балансират, да разбират вокалната природа на пластове в полифоничната музика. В този смисъл китайските полифонични пиеси допълват и задълбочават познанията за изпълнение на полифонична тъкан, усвоявани от класическите образци в еврейската музика, чрез творчеството на Бах, Хендел и др.

II.7 Традиционна китайска вариационна форма в клавирните творби

- Вариативна структура на *баниъ* от музикалните драми.

Вариативната структура на *баниъ* обикновено се базира на една музикална тема, на китайски *цюнай*, която се развива чрез ритмични вариации, изменения, в темпото тези промени в музикалния материал образуват поредица от ритмични секции. Секциите биват свързани според определена закономерност в едно вариативно цяло¹⁶.

- Структура със свързани музикални теми *цюнай* от музикални драми

Структурата със свързани мелодии *цюнай* е често използвана в китайската опера. Тя се състои от една или повече характерни мелодии *цюнай*, които са свързани помежду си. Тези мелодии често се повтарят, като редуват стихотворни текстове в различен размер¹⁷. В китайските музикални драми изграждането на образите и представянето на сюжетното действие обикновено освен чрез ритмични модели може да се изгради и чрез цикличното повторение на мелодии или комбинация от мелодии.

Обобщение

Китайските съвременни композитори активно използват

¹⁶ Дзян Дзясин, Ли Синмяо. Използване на традиционната музикална култура при композиране на китайски клавирни пиеси, в: „Перспективи в изкуството“, бр. 17/2024: 70-72.

¹⁷ Ли Сяобин. Концепцията за „мелодични вариации“ в народната музика на ханците и нейното практикуване. Дисертация, защитена в Китайска консерватория, 2014.

националния пентатоничен лад и интегрират национални традиционни музикални елементи в създаването на разнообразни по изразност, настроение и характер творби за деца. Те експериментират с различните елементи от китайската народна музика - мелодика, ритмика, инструментариум, форма, а резултатът е широка палитра от творби, които успешно се вписват в педагогическия репертоар. Интонационно близката до китайските деца звукова среда на тези пиеси улеснява интегрирането на чуждо с национално, на далечно и познато.

Мелодическите и ритмичните характеристики на традиционната музиката, на музиката на етническите малцинства предоставят на децата богато, пълноценно музикално изживяване, като им помагат да развият стабилни изпълнителски умения, на основата на самобитното родно изкуство. Националната обусловеност на китайския репертоар спонтанно мотивира формирането и изработването на клавирни сръчности.

Пиесите засилват и усещането за принадлежност, приобщават към традициите на родното изкуство и култура. Децата усвояват обичаи, традиции, легенди, които обогатяват, детското въображение, представи, развиват емоционално детската душевност. Запознават се със стиловете в оперното изкуство, със специфичните ритмически модели. Чрез тези пиеси решават различни проблеми, същностни за обучението, учат се да анализират, да улавят разлики интонационни и хармонични, така се изграждат комплексно като музиканти.

ТРЕТА ГЛАВА

Методически основи на детското клавирно обучение в Китай.

Начални школи и подбор на репертоар от китайски пиеси.

Моят опит в преподаването на пиано през последните години води до извода, че в детското обучение по пиано трябва да се обръща внимание на психическите особености на децата, постоянно да се регулират нагласите на родителите и децата, в процеса на обучение да се поставят ясни цели и да се търси баланс между часовете по пиано и другите учебни дисциплини. В своята същност музикалното обучение в Китай почива на здрави основи, свързани с древното учение на Конфуций, с разбирането за детската душевност.

III.1. Идеите на Конфуций за музикалното обучение.

Музикалното образование според идеите на Конфуций е разделено главно на две части: едната е да преподава музикални умения, като набляга на култивирането на музикални умения, но формирането на тези умения не е крайната цел, тя обслужва по-висши цели - „музика“, съчетана с „ритуал“, тоест музиката, като средство за формиране на естетически ценности, морални норми и постигане на хармонична личност.

Първо, музикалното образование, паралелно със своята конкретна, близка цел и социална просветителска функция – да създаде талант, поставя и дългосрочни стремежи - да формира дълбоко морално възпитание и всестранно изградени, хармонични личности. Докато култивират професионалните умения на децата, учителите неусетно моделират и формират представи за моралните устои и ценности, чрез разбиране и преживяване на музиката, нейното емоционално съдържание. Музиката е културно моделиран свят и е важно децата да са мотивирани „да живеят“ в този свят. Музикалната творба, нейното въздействие оформят човешкото. Така музикалното възпитание изпълнява двояка функция, като преследва

две образователни цели - „да изгради личност“ и „да изгради“ талант“.

Конфуцианството полага не само основите на поведенческите норми у децата, но и също така има траен ефект върху артистичното им изграждане.

III.2. Особености на детската психика.

Качеството на детските музикални произведения е в пряка релация с бъдещия интерес на децата към музиката и способностите им за естетическо възприемане. За да може музикалното произведение да „грабне“ детската аудитория със своите художествени достойнства и да изпълнява пълноценно утилитарните си функции, неговият автор трябва да познава в дълбочина особеностите на детската душевност.

III.2.1. Детската душевност.

За да изрази в творбата си мисли и чувства, характерни за детската душевност, авторът трябва да избягва гледната точка на „възрастния човек“ и неговата „прекалена зрялост“¹⁸. Следвайки този принцип, детските музикални произведения трябва да имат простичко съдържание, ясно изразени, лесни за възприемане от децата идеи, да или описват или да разказват без прекалени детайли някаква случка, с кратък и забавен римуван текст да изразяват някоя безспорна житейска мъдрост или да споделят непринудени разсъждения.

III.2.2. Детското любопитство.

Става дума за всичко, което предизвиква любопитството и интереса на децата, за техните желания и стремежи. Децата са много активни, затова богатият ритъм и завладяваща музикална изразност неусетно поражда у тях радостно усещане за красота и така ги стимулират да изучават музика, предизвиква тяхното любопитство.

¹⁸ Ли Тиендао. Естетическо образование и естетическа психология. Китайско издателство за книги, 2018: 300.

III.2.3 Детският език.

„Детският език“ в музикалните произведения включва два аспекта на стилизация в духа на детската реч: на литературния език (когато става дума за вокална музика) и на музикалния език. В съответствие с това изискване детското музикално произведение трябва да бъде сравнително кратко и с проста структура. Децата опознават околния свят по непосредствен начин и чрез слуховото възприемане на думите на възрастните, затова музикалните творби трябва да бъдат лаконични, изящни и семпли.

III.3 Особенности на детската физиология.

Най-общо казано, костната система, мускулите и нервната система на по-малките деца не са напълно развити, а ставите и сухожилията на ръцете са още меки. Този вид физиологична пластичност осигурява добри условия за обучение по пиано. Ако се възползваме от тях и проведем обучението по ефективен начин, с течение на времето ще постигнем необходимите амплитуда на китките, степен на разтягане между пръстите, еластичност и гъвкавост на ставите на пръстите. От друга страна, ранното детство е периодът с най-остър слух през целия ни живот. През детските години слуховите органи са по-активни от останалите органи и свиренето на пиано дава възможност на децата да възприемат звуци с различна височина динамика и ритмически промени. Следователно ранното детство е най-благодатното време за начало на обучението по пиано.

В тази подточка са разгледани в конкретност:

III.3.1 Особенности на детската костна структура.

III.3.2 Особенности на детската мускулатура.

III.3.3. Особенности на невронните реакции при малки деца.

III.4. Подбор на учебни пособия, съобразени с детската психика и физиология.

Днес в Китай има богато ранообразие от методически школи и помагала за обучението по пиано, които следвайки посочените по-горе принципи, като основа на китайското образование, трябва да бъдат анализирани и подбрани разумно и компетентно от клавирият педагог.

III.4.1. Чуждестранни школи по пиано за начинаещи деца в Китай.

Най-популярни на масовия пазар в Китай са три комплекта чуждестранни школи по пиано за начално ниво: „Опростеният курс по пиано на Джон Томпсън“, „Курс по пиано на Бастиан“ и „Курс по пиано на Фабер“ (Легенда №3,4,5). Всички те се фокусират върху постепенния напредък в клавирият развитие, стъпка по стъпка .

Световните методически практики разкриват основни закономерности – индивидуален подход при работа за развиване на слуха и музикално-интонационния опит на детето, поставяне на правилни пианистични навици върху пианото, работа за ритъм, игрови моменти, цветни картинки и популярни пиески за изграждане на образност и асоциативност в слухово-интонационното мислене на ученика.

III.4.2. Китайски клавирият школи, в учебния репертоар.

Въпреки че китайското клавирият творчество има сравнително кратка история и все още не е формирало цялостна система, старото поколение композитори, а след тях и следващите генерации, особено тези след основаването на Китайската народна република, създават голям брой отлични произведения, които освен че са част от концертния репертоар, могат и да бъдат използвани като учебен материал в различните етапи на клавирият обучение.

По случай тържественото отбелязване на 30-годишнината от основаването на КНР Китайската асоциация на музикантите побра и издаде колекция с китайски клавирият произведения, композирани в периода между 1949 и 1979 г., в която е включен и сборникът „Избрани клавирият пиеси за деца и младежи 1949-1979 г.“ (Легенда №6). Приема се, че това е най-ранното издание с китайски детски клавирият творби.

В него са подбрани 18 китайски клавирни пиеси от различни жанрове и с различна степен на трудност: като се започне с простичката пиеса „Танцът на жабите“, чийто нотен текст се побира едва на два реда, и се стигне до „Малките стражи на Южнокитайско море“ с партитура от 6 страници, включваща разнообразни често използвани клавирни техники. Сборникът се отличава и с жанрово-формална пълнота и предлага както типични самостоятелни пиеси, така и пълноценни клавирни сюити; както традиционни вариации и сонати, така и любимите на децата пиеси за четири ръце.¹⁹

Съществува и друг сборник с китайска детска клавирна музика: „Избрани китайски детски клавирни пиеси“ с автор известният китайски клавирен педагог Дан Джао-и . Издаден от Шанхайското музикално издателство, колекция от изключителни произведения за китайско пиано от 1979 г. до днес. Произведенията в него са подредени в последователност от по-лесни към по-трудни, което приблизително съответства на ниво от 1 до 10 степен на изпита за непрофесионалисти, и представляват клавирни творби, адаптирани за деца. Извън тях може да посочим: „Курс по пиано за децар от Сие Генг, „Забавно пиано за деца – пътуване из китайската, „Сборник с известни китайски пиеси за пиано“ на изд. Ера, „Забавно пиано за деца – пътуване из китайската народна музика“ от Джан Нин, Ген И и др.

III.4.3. Учебни пособия с базови технически упражнения за изпълнение на китайски клавирни пиеси.

Характерна особеност на техническите упражнения за изпълнение на китайски клавирни пиеси е, че те са базирани на пентатоничния звукоред, използван за основа на за пръстови/дигитални упражнения. Коментирани са: „Клавирни пентатонични упражнения за пръсти“, Ли Инхай, „50 упражнения за пиано в китайски пентатонични

¹⁹ Чунциу. Първите китайски произведения за пиано за деца[J]. Пиано дете, 2009, (09): 53.

ладове“ от Джоу Джъндзиен, „Клавирни пентатонични упражнения за пръсти – китайската версия на Шарл Луи Анон“ от Дзян Нан.

III.4.4 Китайски произведения, намерили трайно място в педагогическия репертоар. Художествено-естетически качества на китайските клавирни пиеси за деца.

Редица китайски композитори създават чудесни високостойности произведения за пиано, които не само отговарят на психологическите характеристики на децата, обхващащи сфери като „Детската душевност“, „Детското любопитство“ и „Детският език“, споменати по-горе в главата, но постигат синхрон между художествена красота във формално и съдържателно отношение. Именно този баланс между артистични и образователни функции прави произведенията важен крайъгълен камък на детското музикално образование, с незаменима образователна значимост и социална стойност.

III.4.4.1 Сюитата „Детската душевност“ на Уан Лисан, 1973-1974

Колекцията „Детската душевност“ се състои от 17 пиеси, всяка от които в кратка и стегната форма, влива богати и разнообразни музикални емоции. Уан Лисан създава това произведение с чистия, невинен и оптимистичен манталитет на непослушно дете, изразявайки богати емоции и артистична концепция чрез музиката, позволявайки на публиката да почувства радостта и невинността на детството. ²⁰Композиторът е последователен в това да пресъздаде колкото може по-отчетливо и ясно чрез музика типизациите на образите, тяхната пределна разпознаваемост. Всяка пиеса е ярка стилизация.

III.4.4.2. „Детска сюита - Весел празник“ на Дин Шандъ

Петте музикални пиеси във „Весел празник“, като „Излет

²⁰ Джоу Сяойи. Изследване на музиката на колекцията „Детската душевност“ на Уан Лисан[D]. Централен китайски нормален университет,2019.

извън града“, „Хвани пеперуди“, „Скачане на въже“, „Криеница“ и „Празничен танц“, са базирани на дейности, познати и любими на децата, в процеса на свирене те участват сътворчески. Пиесите имат жанрова натовареност, скрита зад програмните заглавия. Например песенното начало оформя крайните дялове на първата пиеса, „Хвани пеперуди“ е малка токата. Танцът изпъква в третата и последната пета пиеса. Тя предизвиква детското любопитство като успешно улавя и изразява невинността, живостта на децата, тяхната непосредственост. Опората в традициите, в китайския национален стил съвпадат с естетическите цели, които си поставя музикалната педагогика в Китай по онова време. „Весел празник“, композирана от Дин Шандъ е прекрасен образец за педагогически репертоар, които отговарят на всички детски психологически и физиологични характеристики, тя има ярко въздействие върху детското музикално възприятие, емоционално изразяване, развива чувството за музикален ритъм .

III.4.4.3. Сюита Дневник на ученика на Сю Дзянцян, 2002

„Дневник на ученика“ чувствително улавя живота, модерните тенденции, средствата за забавление на съвременните деца и промените в детските сърца и светогледи, предизвикани от това. Това е пиеса за пиано, в която е постигнат баланс между изразност, изпълнителски техниките и нивото на техническата трудност.

Може да обобщим:

Много фактори характеризират и определят качествата на детските пиеси в Китай, намерили място в педагогическия репертоар в ранните години на обучение.

- Изразителна, лесно разпознаваема мелодика. Пеенето е най-спонтанната форма на музициране, то съхранява и архетипни кодове от китайската традиционна музика. Усецането за вокалното начало в една клавирна творба подпомага уменията за изразително изпълнение, за пеене на пианото и отношение към качеството на тона. Грижата за красивия тон винаги е вълнувала клавиристите

изпълнителство и педагогика. Китайските пиеси предоставят тази възможност – да се почувстват и възпроизведат най-фините, най-гъвкави мелодически нюанси.

- Характеристичен клавирен акомпанимент – тук може да разглеждаме акомпанимент като ритмическа опора, като двигател на развитието, като средство за изява на емоционалността, като средство за звукоизобразяване.

- Хармонично и ладово многообразие, звуковото богатство, звуковата палитра на детските клавирни творби стимулира хармоничния усет, колористичното звуково мислене, тембровия слух.

- Емоционалният фактор – вътрешният резонанс, който едно произведение извиква в детската душа, богатството от образни представи превръща детските пиеси в средства за духовно възпитание, помагачи цялостното личностно израстване - децата се учат на съпричастност, житейска хармония, мъдрост. В същото време, приобщаването към един красив духовен свят развива тяхната артистичност, способността да фантазират, преживяват, творят.

- Изграждането на форма – ясно конструирана, с ясна композиционна логика подпомага цялостното възприемане на творбата и възможността да бъде изградена лесно от децата както на макро равнище, така и на микро равнище – постигане на кулминационен център, изразителни фрази и ясно оформени дялове.

- Организирането на музикалното време – времето протичане на една творба, нейната темпова организация, агогика, метроритмична структура изискват краткост, достъпност, формират у децата усещане за свобода, за динамика и разнообразие. Съхраняването на концентрацията и вниманието в ранните етапи на обучение са основа за добър самоконтрол по-нататък, когато се преодоляват по-големи и по-сериозни клавирни творби.

Заклучение:

Изобилието от китайско клавирно творчество за деца и юноши създава живо и многообразно богатство от композиционни решения.

Обогатен е репертоарът за малките и по-големи пианисти чрез многобройна инструктивна литература, която се уплътнява и с художествени качества.

В тези години е създаден значителен пазар за детска клавирна литература с художествени качества.

В периода официално се стимулира издаването на творби на китайски композитори, а това налага нов подход, изява на китайската същност в педагогическото всекидневие, напипано е китайското интонационно своеобразие, което се приема спонтанно от ученика, съответства на слуховите му нагласи. Характерният колорит, специфичната звукова среда като психологически и слухов проблем, метрическа и ритмическа необремененост, свободното и често импровизационно протичане на музикалната форма, разкрепостяването при подреждане на музикалния материал – всичко това са достижения в творчеството на китайските композитори в XX век.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

РЕПЕРТОАРЪТ ЗА НАПРЕДНАЛИ УЧЕНИЦИ -

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА СЪВРЕМЕННИТЕ КИТАЙСКИ

КОНЦЕРТНИ ТВОРБИ

В предишната глава акцентирахме върху китайски произведения за пиано предимно подходящи за деца, и ученици в средния курс на обучение, на възраст до 14-15 години. Тук акцент ще поставим върху виртуозния концертен репертоар за напреднали ученици и ученици в горен курс на обучение, като платформа за демонстриране на резултати от обучението, но и мост към разширяване на музикалния хоризонт и задълбочаване на музикалната грамотност.

Китайските концертни произведения изявяват артистичното, силно емоционално сценично присъствие, което им осигурява място в сценичния репертоар. Особено важно за един съвременен музикант е да има адекватен, обективен поглед към музиката на своето време, към предизвикателствата на модерността, на съвременния изказ, които предоставят нови изпълнителски възможности и нови клавирни техники. Сътвореното от композиторите в настоящето пренася в нови светове, предлага нови ракурси към музиката. В цялостното оформяне на бъдещия изпълнител съвременното изкуство, като активно действащо изкуство би трябвало да заема основно място.²¹

По-долу ще разгледам образователната стойност на тези концертни репертоари и тяхното въздействие върху израстването на младите хора от две гледни точки: концертни произведения в традиционен китайски стил и съвременни китайски произведения за пиано през 21 век.

²¹ Карагенова, В. Предговор към сборника Миниатюри за пиано от С. Карагенов

IV.1 Концертни творби от 20 век.

Огромна част от китайската клавирна музика се радва на активно сценично присъствие. Творбите не само получават широко признание в местни, родни концертни изяви и в чуждестранни концерти, но и предоставят на изпълнителите огромни възможности да разкрият таланта си, да изявят националната си идентичност. Именно тези произведения заемат важна позиция в преподаването и изпълнението на пиано.

IV.1.1 „Осем спомени в акварел“ от Тан Дун

Пиесата е особено подходяща за изучаване в горните курсове на обучение като решава важни интерпретационни проблеми, присъщи на клавирното изкуство на 20 век:

- Фонизмът, осмислен като пространственост и плътност на фактурата

- Звуковата полифоничност – полифония на пластове²²

- Ролята на педала за удържането на фактурните пластове.

Това е музика, която не може да бъде изпълнена без участието на педала.

- Тембровата имирация, оркестрирането на фактурата

- Ролята на агогическите ремарки, темповите промени, особено значението на рубато и неговата драматургическа функция за изграждане на образа. Намирането на баланс между свобода и контрол, толкова важно в обучението по пиано.

IV.1.2 Цикълът от Пет увертюри и фуги „От друг регион“ на Уан Лисан

Завършен през 1980 г., сборникът се състои от пет увертюри и фуги със заглавия, а именно: „Калиграфия и инструментален ритъм“, „Проба“, „Песента на земята“, „Народни играчки“ и „Планинско село“. Пиесите са придружени от кратки стихотворения, насочващи към

²² Терминът е на Л.Хакел

образа.

Всяка увертюра и fuga в сборника разкрива тясна връзка между музикалния тематичен материал и характера на образа, заложен в поетичния текст. Тази симбиоза между музика и слово подпомага свирещите в овладяването на иначе сложния в изпълнителски и философски аспект полифоничен жанр.

Кратките стихове предоставят на изпълнителя конкретен емоционален образ, който ги ръководи, който помага да установят емоционална връзка и визуално усещане за произведението, преди да засвирят. Чрез яркото текстово описание по-лесно се навлиза в контекста на произведението, във въображението изникват конкретни житейски сцени или емоционални преживявания, но то навежда и на размисли, разсъждения. Този вид текстова подкана трансформира абстрактния музикален език на произведението в конкретно сетивно преживяване чрез визуално и емоционално възприятие, като по този начин задълбочават разбирането си за музикалното съдържание, неговата съдържателност.

Пътят на овладяване на полифоничните принципи и изпълнителската работа над тях обхваща продължителен период на упорити търсения. „Познанието, свързано с изкуството, още не е изкуство.... но е стъпка към пълноценно съпреживяване, практическо овладяване, правдива творческа интерпретация“.²³

IV.1.3 Сюита за пиано на Джан Чао „Три балади за планините на Южен Юнан“, 1992

Сюитата за пиано на Джан Чао „Три балади за планините на Южен Юнан“ е чудесна концертна творба за напреднали ученици, която съчетава националния колорит с елементи от съвременната музика. Творческото вдъхновение за нея идва от сцени -спомени от детския живот на композитора в Юнан. Ценно качество на музикалния

²³ Симеонова, С. Й.С.Бах – Инвенции и симфонии за клавиър, С.134

стил на Джан Чао е неговото жизнелюбие, оптимизъм, яснота на мисълта, усещането за чистота и наивност в образната сфера.²⁴ Стремежът към конкретност в образа се предопределя от характеристичния жест в творбите му и движещата роля на ритъма.

IV.2. Присъствието на музиката от 21 век в репертоара на съвременния китайски пианист.

IV.2.1. „Жасмин Фантазия“ от Чу Уанхуа

„Жасмин Фантазия“ е написана от Чу Уанхуа през 2003 г., след като се премества в Австралия. Това произведение се основава на елегантния стил на италианската опера *Planto* на Пучини, използва модерна конфигурация на хармония, съчетава традиционна китайска хармония със западните мажоро - минорни ладове и използва съвременни техники за композиция, за да постигне една симбиоза с уникален китайски стил, който дава на публиката ново слухово изживяване. Свежата и елегантна мелодия е пропита със силен ориенталски чар. Тенденциите за синтез между изкуствата, характерни като тенденция в 20 и 21 век намират място в творчеството на Чу Уанхуа, в същото време откриваме дълбоките традиции на романтизма в богатството на хармоничната тъкан и пълнозвучната клавирна фактура.

Жанрът фантазия, използван от Чу Уанхуа показва свободата и импровизационното начало в пиесата „Жасмин“. Пиесата не е експериментална творба, тя е резултат на добре утвърдени, изпитани авторови решения - внимателно творческо планиране по отношение на дължина, концепция, прогресия в нивата на развитие, тонален дизайн, селекция на текстура и звуковисочинен диапазон, който придава на музикалния израз дълбока емоционална конотация. По отношение на

²⁴ Лиу Сиуен. Анализ на музикалния стил и изпълнението на Три балади за планините на Южен Юнан на Джан Чао[D]. Институт по изкуства Юнан, 2023.

тоналната организация, Чу Уанхуа използва техниките на политоналност и тонална флукуация, за да направи музиката богата на емоции и елегантни национални характеристики, като същевременно запазва характера и излъчването на оригиналната мелодия. Изборът на текстура, обемът на звуковия диапазон са деликатни в цялата пиеса, от дълбочината на баса до свежестта и подвижността на високите клавирни регистри, което умело създава разнообразие от звукови ефекти и засилва изразителността на музиката. Изпълнителят не само трябва да бъде изключително чувствителен по отношение на контрола на тона, но и отговорен към чувствителна педализация. Романтичният стил на Уанхуа черпи много от богатите колористични възможности на педала. Играта на педала в неговото колористично-сонорно, детайлно предназначение проследяваме в цялата пиеса. Всички тези характеристики правят „Жасмин Фантазия“ не само популярна в сценичните изяви на учениците, но също така и важна пиеса в обучението, която разгръща техническите способности и артистичните постижения на учениците.

IV.2.2. „Импромптю“ от Чу Уанхуа,

„Импромптю“ е шедевър на Чу Уанхуа от периода му в чужбина. Това музикално произведение е композирано върху мелодиите на „*сипи-лиушуй*“ и „*ърхуан-Юанбан*“ от Пекинската опера. Цялата пиеса преминава през артистичното сливането на традициите на китайски народни фактурни вариации и традициите на западните вариационни техники. В същото време пиесата създава музикални портрети на различните образи на Шенг, Дан, Джинг, Мо и Джоу от сцени на Пекинската опера.

Новите тенденции за синтез в изкуствата откриваме във всички анализирани в тази глава творби – връзката на инструменталното изкуство с операта, с пластичните изкуства, с изобразителното изкуство, калиграфията, на различни нива. Това разширява зоната на инструменталния клавирен жанр и поставя

изпълнителя в нова ситуация. Съвременното музикално изкуство изисква той да бъде многофункционална личност.

Трябва да подчертаем и огромното значение на ритъма, характерно за тенденциите още от 20 век той се явява изразител на настояения и чувства. Той е носител на динамиката в процесите²⁵. Това изисква засилено внимание и анализиране на процесите в тази област.

Стилистичният синтез е друга специфична черта на китайските съвременни произведения. Съвместяването на съвременни тенденции, с романтични традиции и същностни характеристики от традиционното изкуство определя артистична жизненост на пиесите, превръща ги в представителни образци на китайската клавирна музика.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Важно е да се отбележи, че допирът до музиката е необходимост за интелектуалното, духовно и слухово-музикално развитие на всяко детето. Когато светът на детските приказни герои, пъстрите идилични сюжети от фолклорния бит, събуждането и развихрянето на младежкото въображение, живата действителност, ежедневните занимания намират отражение в китайската професионална музика, заживяват в нея по художествено ярък начин – имаме увереността, като педагози, че ще положим успешно основите за развитие на хармонични личности. Китайската детско-юношеска инструментална музика представлява достатъчно задълбочена и разгърната школа за възпитаване на ярко образно мислене, емоционална отзивчивост, одухотворено инструментално майсторство, изцяло в духа на конфуцианските идеали. Тя дава на младите изпълнители възможност за най-пряк контакт с китайската традиционна изразност и характеричност. Затова ролята на

²⁵ Карагенова, В, Карагенов, С. Н. Стойков – шест метаморфози по етюди от Черни, с.80

националния клавирно-педагогически репертоар за развитието на детско-юношеското слухово възпитание на малките пианисти е необходим и незаменим фактор. Съдържателното, интонационно и тематично многообразие, в клавирните пиеси за деца и юноши поставят редица важни изпълнителски и педагогически проблеми по отношение на пианистичната фактура, метроритмиката, темпо, агогика, с които педагозите трябва да се съобразяват при подбора на художествен репертоар за своите ученици. Често фактурните особености на пиесите, техническите изразни средства и съдържателните характеристики в пиесите разкриват максимална натовареност, надценяваща изпълнителските възможности за възрастта – мащабни акорди, скокове, сложна акцентуация, родена от фолклорни първоизточници, разнообразни щрихи, техника на двойни ноти и др. В кратката форма тези бързи смени на различни техники, темпо, щрихи силно затруднява малките, а и по-големите ученици. Въпреки това китайската клавирна литература разкрива високо професионални и художествени достойнства. В исторически аспект тя разкрива процесите на развитие, експериментиране в китайската музика като цяло, динамиката на промяна, на усложняване и обогатяване на изразните средства, както композиторски, така и изпълнителски, проследява раждането на нови идеи и тенденции. Детско-юношеската клавирна музика заема особено място в творчеството на композиторите. Тя често има значението на творческа лаборатория, избистряща по-крупни замисли и творчески решения. Обзорът на голям брой детски пиеси показва, че връзката с фолклора, използването на фолклорни форми, образци за китайските творци е основен път за оригинална себеизява и самоопределяне, дори в контекста на съвременното музикално мислене и тенденции. Синтезът на фолклор, европейски традиции, модерност води до оригинални решения в творчеството за деца, но и по особен начин се придържа в традиционните рамки, композиторите избягват крайните

експерименти, проявени в други области на музикалното изкуство. В избора на детски репертоар педагогът трябва да търси баланс, чрез който да се развият комплексно както музикално-слуховите способности и основните двигателни навици, така и художественото мислене и емоционалният отклик. Всестранното развитие на интонационноинтерваловия усет ще формира основата на сложно музикално мислене, подготвено за музиката на XXI век, и ще осъществи спойка между музикално-слухово възпитание, пианизъм и музикална памет.

Приноси на изследването

- Настоящото изследване се основава на обхванат широк диапазон от детски клавирни произведения от китайски композитори

- Клавирните пиеси са анализирани както по отношение на техните специфични и отличителни характеристики в съдържателно и структурно отношение, така и в контекста на педагогическите цели и идеи, заложи в китайското музикално образование.

- Интегрирайки психологическата теория с традиционната китайска конфуцианска философска мисъл, изследването се стреми да предложи нов поглед за преподаване, които помагат на възприемането на музиката и изпълнителските умения на децата.

- Трудът проследява как дизайнът на репертоара съответства на когнитивните характеристики и психологическите нужди на децата от гледна точка на образователната психология и разширява психологическата основа на детското музикално образование.

- Това проучване предоставя насоки на бъдещите учители за избор на репертоар, за да го направят по-подходящ за психологическите нужди и техническите нива на ученици от различни възрасти.

- Изследването подчертава развитието на културната

идентичност на децата чрез изпълнение на китайска музика за пиано, както и подобряване на способността на учениците за емоционално изразяване и културна грамотност.

Библиография

1. Лян Син-уън. Изследване на развитието на китайски клавирни творби през 80-те години на XX век. Дисертация, защитена в Хунански педагогически университет, 2016.
2. Донг Чанхуан, Дзян Зусин. Изследване на хармонични техники на пиано произведения [D]. Университет Яншан, 2023.
3. Лу Лиджуан. Изследване на първата песен от сборника „Прелудии и fugи“ на Чен Минчжи [J]. Гласът на жълтата река, 2024, (06):48-51.
4. У Джъсиен. Етапи в развитието на китайското клавирно творчество и регионални стилове в клавирните творби, в: „Научен журнал на Йенчънски педагогически университет (Хуманитарно-социални науки)“, 2008 г: 112-115.
5. Сю Къжуей. Хъ Лютин и съвременното музикално образование в Китай. Дисертация, защитена в Североизточен педагогически университет, 2012.
6. Уей Лиен. Характеристики на китайските детски клавирни пиеси през XX век, в: „Научен журнал на Уханската консерватория“, бр. 4/2010: 83-90.
7. Уан Хун. Изследване на музикалните елементи от музикалните драми в китайските клавирни пиеси, в: „Съвременно културно творчество“, бр. 29/2020: 42-43.
8. Джан Руою, Ма Ицинг. Изследване на интегрирането и използването на Пекинската опера в съвременните китайски клавирни произведения [J]. Таймс Доклад, 2024, (09):38-40.

9. Уей Дзин. Изследване на техниката на сансиен в Пекинската опера и нейното съвременно развитие. Издателство Нов Китай, 2021: 236.
10. Чен Си. Заимстване и приложение на елементи от Пекинска опера в китайската клавирна музика, в: „Съвременна музика“, бр. 6/2019: 12-14.
11. Сюе Лей. Накратко за местната музика в провинция Дзянсу. Издателство на Нанкинския университет, 2021: 520.
12. Ши Йонг. Предварително проучване на създаването на музика за пиано в стил рап [J]. Народна музика, 2012, (07):32-35.
13. Джао Дунмей. Наследяване и иновации на елементите на височината на звука на китайската традиционна музика в съвременната музикална композиция [D]. Китайска музикална консерватория, 2012 г.
14. Ли Йон. Изследване на пътя на интеграцията на клавирното изкуство и местната култура[N]. Всекидневник Синхуа, 2024-07-26(014).
15. Ю Юн. Произход, формиране и развитие на Кантонската опера през династиите Мин и Цин. Дисертация, защитена в Университет Дзинан, 2006.
16. Чен Зиян, Чен Си. Мултиперспективно изследване на китайската музикална (вокална) култура и изкуство [M]. Народно издателство Хейлундзян:201901.506.
17. Куан Фан. Шест коментара върху националния стил във фактурата на китайските клавирни творби, в: „Научен журнал на Уханската консерватория“, бр. 2/2000: 95-101.
18. Ли Синмяо, Лиу Дзясин. Вплъщение на регионалните културни характеристики в китайските клавирни произведения[J]. Утрешният стил, 2024, (17):16-18.
19. Сун Сяо. Музикални характеристики и културна стойност на клавирното произведение на Ку Уей „Барабанчето хуагу“[J]. Дзяин Литература, 2024, (09):101-103.
20. Жодаджи Куми. Изследване на националните особености в клавирните творби на Уан Дзянжун[D]. Северозападен университет за националности, 2021.
21. Джао Сяоле. Връзката между китайската оперна музика и съпровождащите я инструменти[J]. Арт Море, 2023, (10): 40-42.
22. Гуо На. Как да използваме елементи от китайската оперна музика в съвременната китайска музикална композиция[J]. Изкуство Дажан, 2023, (13): 40-42.
23. Чен Гуохун. Музикална композиция и изпълнителска обработка на две клавирни адаптации на „В това далечно място“ от Чу Уанхуа[J]. Художествено образование, 2021, (04): 78-81.

24. У Джунлин. Смесването и сливането на китайската народна музика и западната модернистична музика от 20 век в техниките на свирене на пиано[J]. Театрална преса, 2024,(28):68-71.
25. ЛУ Бинсин. Музикален стил и техники на изпълнение на „Пиколо за овчари“ на Хе Лутин в музикалния театър[J]. Китайски музикален театър, 2024,(04):62-64.
26. Лиу Юан. Стил на композиране и анализ на китайската пиано музика, в: „Литературно образование“, бр. 1/2014: 104.
27. ЛИ Синмiao, Чианг Касинг. Национален дух и художествена естетика в китайските клавирни произведения[J]. Стилът на утрешния ден,2024,(16):28-30.
28. Лян Хайдун. Разглеждане на националния стил в клавирната музика през призмата на китайските клавирни творби, в: „Художествено образование“, бр. 6/ 2004: 52-53.
29. У Русин. Анализ на националните характеристики и музикалната естетика на пиесата за пиано „Пиколо за овчарчета“[J]. Стилът на утрешния ден,2024,(08):25-27.
30. Пън Юншу. Анализ на композиционните характеристики на пиесата за пиано „Пиколо за овчарчета“[J]. Етническа музика,2024,(01):32-34.
31. Хоу Хуилин, Ши Кай. Анализ на музикалните характеристики и техниките на изпълнение на пиесата за пиано „Нощта на фестивала на факлите“[J]. 2024,(10):90-93.
32. Чен Лианг. Анализ на характеристиките на музикалната структура и техниката на изпълнение на пиесата за пиано „Нощта на фестивала на факлите“[J]. Гласът на Жълтата река,2022,(16).
33. Хе Синчун. Китайският артистичен дух в клавирните произведения - като пример за прелюда „Пейт джен и Сяо“[J]. Изкуство Дажан, 2024, (12): 115-117.
34. Гао Дзин. Тълкуване на националните стилни характеристики и техниките на изпълнение на клавирното произведение „Джън Сяоин“ от Чу Уанхуа [J].2017.
35. Джан Лей. Характерни особености на етническата принадлежност при създаването на музикални произведения за пиано в китайски стил[J]. Гласът на Жълтата река,2023,(08):34-37.
36. Сю Линан.Черешката на торгата - Анализ на характеристиките и приложението на декоративните звуци в пиесата на Ли Инхай „Залезна флейта и барабан“ [J]. Драма преса, 2023, (13): 62-64.

37. Пън Фей. Изследване върху историческия ход и съвременната практика на народната инструментална музика. Дисертация, защитена в Университет Гундзи, 2022.
38. Ченг Тин, Лиу Хуацин. Сравнително изследване на клавираната адаптация на „Дълбоко в нощта“[J]. Изкуство Дажан, 2020, (17): 17-18.
39. Лиу Фанг. Анализ на стила на изпълнение на китайска клавирна адаптация на „Цъфнали сливи“[J]. Изследване на изкуството,2020,(04):55-57.
40. Чу Джо. Музикални характеристики и техники на изпълнение на клавираното произведение на Уан Дзиенджун „Златният надпис“[D]. Хунан Университет за наука и технологии,2020.
41. Сие Сяоин. Кантонски мелодии и ритъм - музикален анализ и обработка на изпълнението на клавираната адаптация на „Суша Гръм“ на Чен Пейсюн[J]. Гласът на Жълтата река,2021,(24):63-65.
42. Чен Сю. Китайското клавирно творчество и поуките от него, в: „Музикални изследвания“, бр. 4/2001: 96-103.
43. Уан Мингян, Лиу Мин. Изследване на приложението на клавираните упражнения за пръстовка на Лай Инхай в пентатонични тонове в китайски клавирни произведения (по-горе)[J]. Съвременна музика,2024,(09):124-127.
44. Уанг Цуни. Кратък анализ на традиционните музикални характеристики на клавираната пиеса „Всички птици се кланят на феникса“[J]. Гласът на Жълтата река, 2017,(03).
45. Фан Ютинг.Изследване на националните естетически характеристики на китайските произведения за пиано [J]. 2024, (10): 160-162.
46. Лиу Юан. Стил на композиране и анализ на китайската пиано музика, в: „Литературно образование“, бр. 1/2014: 104.
47. Уан Лиджун, Сун Джихун. Хемосинтезът на западната парадигма и китайското значение - изследване на петте прелудии и fugи с пентатонични скали на Луо Джунжун[J]. Списание на Музикалната консерватория в Тиендзин,2023,(02).
48. У Дзихуей. Изследване на развитието на национализацията на китайски клавирни произведения през втората половина на XX век [D]. Северен централен университет, 2024 г.
49. Джао Ю. „Националните“ характеристики на клавираната музика на Уан Дзиенджун[J]. Съчуански театър,2023,(03):126-129.
50. Хан Дзин, Джан Яджинг, Лю Джунвен.Анализ на „Цъфналите орхидеи“ на Уан Лисан [J]. Днешният Кеюан, 2009, (10): 175.
51. Гонг Хао Ю. Изследване на музикалното творчество на Уан Лисан[D]. Музикална консерватория в Шънян,2020.

52. Чен Чен. Анализ на художествената форма на клавирната адаптация на „Цветето на орхидеята“[J]. Преглед на изкуството, 2022, (11): 66-70.
53. Уей Лиен. Характеристики на китайските детски клавирни пиеси през XX век, в: Научен журнал на Уханската консерватория, бр. 4/2010: 83-90.
54. Дзян Дзясин, Ли Синмяо. Използване на традиционната музикална култура при композиране на китайски клавирни пиеси, в: „Перспективи в изкуството“, бр. 17/2024: 70-72.
55. Уан Хонг. Дискусия за възприемането на елементи от оперната музика в китайската клавирна музика[J]. Създаване на литература за имаго,2020,(29):42-43.
56. Донг Юеджун. Национализационни елементи и изпълнителски вкус на пиесата за пиано „Залезна флейта и барабан“[J]. Списание на Джинжонг колеж,2020,37(05):70-77.
57. Ли Сяобин. Концепцията за „мелодични вариации“ в народната музика на ханците и нейното практикуване. Дисертация, защитена в Китайска консерватория, 2014.
58. Джан Юнзи. Изследване на композиционните техники на произведенията за пиано на Чен Пейсюн с кантонска настройка [D]. Куфу Нормален университет,2014.
59. Мао Сюехан. Изследване на идеите за музикално образование в „Анализите на Конфуций“[J]. Популярна литература и изкуство,2024,(01):128-130.
60. Лю Иян. Влиянието на мисълта на Конфуций за музикалното възпитание върху съвременното музикално възпитание[J]. Изследване на изкуството,2022,(06):99-101.
61. Джинг Син. Последици от „съвършенството“ за музикално-естетическото възпитание[J]. Съвременна музика,2022,(09):41-43.
62. Янг Хуиру. Експериментално обсъждане на връзката между конфуцианството и музикалното образование[J]. Технология на изкуството,2016,29(06):402.
63. Гуо Шан. Известният пианист Ин Чендзун: в ученето на пиано „хазартната нагласа“, в: „Южен всекидневник“, бр. 17 юни 2011 г.
64. Чен Ся. Колко е важно да се развива чувство за ритъм у децата по време на началното музикално образование, в: „Тиендзинско образование“, бр. 18/2024: 126-128.
65. Дай Я-лин. Бегли размисления за важноста на музикалното образование в началния курс, в: „Северна музика“, бр. 39(21), 2019: 133-138.

66. Ли Тиендао. Естетическо образование и естетическа психология. Китайско издателство за книги, 2018: 300.
67. Ян Хуей. Накратко за китайското детско клавирно творчество през XXI век, в: „Народна музика“, бр. 1/2010: 27-28.
68. Ма Къшъ. Анализ на основните моменти в началното обучение по пиано за деца, в: „Списание за мултимедийно и онлайн образование в Китай (електронно издание)“, бр. 4/2017: 252-254.
69. Сю Хун. Изследване на факторите, влияещи върху ранното клавирно обучение за деца, и неговите стратегии, в: „Гласовете на Жълтата река“, бр. 23/2009: 44-45.
70. Ма Сяо-оу. Изследване на началното обучение по пиано. Дисертация, защитена в Североизточен педагогически университет, 2004.
71. Лиу Уей-ян. Накратко за начините за стимулиране на интерес у учениците през ранното музикално образование, в: „Северна музика“, бр. 36 (19): 137.
72. Уан Дзиу. Анализ и сравнително изследване на учебниците по клавирна просвета „Курс по пиано на Бастиен“ и „Клавирен метод“ [D]. Музикалната консерватория в Сиан, 2023.
73. Джан Хонг, Шаша. Подпомагане на обучението с пиано и стимулиране на ученето с интерес - анализ на обучението по пиано в ранна детска възраст [J]. Драматична издател, 2023, (09): 106-108.
74. Ли Юфенг, Донг Панпан. Състояние на основното обучение по пиано и предложения и размисли за реформата [J]. Драматична издател, 2024, (23): 114-116.
75. Уан Куохай. Възприемане и практикуване на изкуство. Китайско издателство Йеншъ, 2022: 256.
76. Чунциу. Първите китайски произведения за пиано за деца [J]. Пиано дете, 2009, (09): 53.
77. Ян Лу. Индивидуални програми по пиано за китайски деца [N]. Музикален седмичник, 2024-07-24 (A15).
78. Лиу Боуен. Развитие и еволюция на учебните материали по пиано за местни китайски деца след основаването на КНР [D]. Янсу нормално университет, 2021.
79. Екин, Ли Менгу. Мисли върху началните учебници по пиано и обучението за деца [J]. Музикално време и пространство, 2016, (05): 137-138.

80. Чен Си. Изследване на преподаването на музика в колежите и университетите [М]. Гуангминг ежедневник:201306.375.
81. Ли Ин. Накратко за клавирните упражненията по мажорна пентатоника, в: „Народно изкуство“, бр. 20/2019: 147-148.
82. Хао Хе. Учебни изследвания върху създаването и прилагането на нови китайски клавирни произведения[J]. Популярна литература и изкуство,2024,(07):152-155.
83. Лю Пини. Изследване на изпълнението и преподаването на клавирното произведение на Уан Лисан „Детската душевност“ [D]. Музикална консерватория в Харбин,2021.
84. Джоу Сяойи. Изследване на музиката на колекцията „Детската душевност“ на Уан Лисан[D]. Централен китайски нормален университет,2019.
85. Джан Шимин. Многоизмерно изследване на клавирната сюита на Уан Лисан [D]. Съчуанска музикална консерватория,2018.
86. Джоу Сяойи. Изследване на музиката на колекцията „Детската душевност“ на Уан Лисан[D]. Централен китайски нормален университет,2019.
87. Сун Инин. Изследване на хармоничната техника на „Детската душевност“ на Уан Лисан[D]. Харбински нормален университет,2023.
88. Джан Имин. Изследване на творческия път на Уан Лисан в късните му години - от документалния филм [J]. Народна музика,2019,(10):53-58.
89. Джан Сянлинг , Дин Шандъ и „Весел празник“ [J]. Музикално обучение в началните и средните училища, 2004 (12): 44-45.
90. Уан Хуейзи. Детското сърце - детската истина - детският интерес[D]. Университет Хъбей,2023.
91. Уанг Венфън.Невинна детинщина, скрита под луната - Детска сюита за пиано от Дин Шандъ: „Криеница“ [J]. Арт градина, 2008(12):37-38.
92. Хе Шанфенг. Гласът на детския свят със силен дъх на ерата - оценка на детската клавирна сюита „Дневник на ученика“[J]. Народна музика,2003,(04):9-10.
93. Уен Я. Техническо изследване на две съвременни детски сюити за пиано в Китай [D]. Дзянси нормален университет,2013.
94. Уан Син. Хуманистичната традиция и духът на съвременното китайско клавирно творчество - 16 произведения от новия век насам като пример[J]. Музикален живот, 2024,(03):67-72.

95. Цуи Жи. Изследване на китайското музикално творчество за пиано в началото на ХХІ век[J]. Театрална преса,2021,(15):59-60.
96. Лиу Лу. Изследване на хармоничната техника на клавирните произведения на Чу Ванхуа [D]. Шанхайска музикална консерватория, 2024.
97. Ян Пейхун.Изследване на създаването и изпълнението на китайски музикални произведения за пиано през ХХ век[J]. Изкуствознание и технологии,2018,31(08):72-74.
98. Бай Лулу. Музикални характеристики и изпълнителски анализ на клавирната сюита на Тан Дун „Осем спомени в акварел“ [D]. Университет Ян'ан,2024.
99. Джан Дзяци. Анализ на художествените характеристики и техниките на изпълнение на клавирната сюита на Тан Дун „Осем спомени в акварел“ [D]. Нормален университет в Гуанси, 2023.
100. Ду Бингзе. Композиционен и изпълнителски анализ на клавирното произведение на Тан Дън „Осем спомени в акварел“ [J]. Гласът на жълтата река,2022,(24):104-107.
101. Лиу Джихуа. Светът на образите в „Осем спомени в акварел“ [D]. Фуджиански нормален университет,2021.
102. Уанг Именг, Чанг Юеюе. Изследване на национализацията при създаването на „От друг регион“ на Уан Лисан[J]Гласът на жълтата река,2023,(05):30-33.
103. Джан Чундязи.Изследване на естетическите характеристики на произведението за пиано на Уан Лисан „От друг регион“ [J]. Театрална преса, 2017, (01):99.
104. Ма Ян. „Жизнерадостни“ китайски клавирни творби - за клавирната творба на Уан Лисан „От друг регион“[J]. Популярна литература и изкуство, 2016.
105. Лианг Хунлян. Анализ на многопластовата структура на смисъла на клавирната творба на Уан Лисан „От друг регион“[J]. Северна музика,2014,(13):25-26.
106. Лиу Сиуен. Анализ на музикалния стил и изпълнението на „Три балади за планините на Южен Юнан на Джан Чао[D]. Институт по изкуства Юнан, 2023.
107. У Хао-Лян. Композиция и анализ на изпълнението на клавирната сюита „Три балади за планините на Южен Юнан“[J]. Научна и технологична информация,2021,19(18).
108. Тан Дзюн. Използване на музикални елементи от И в „Три балади за планините на Южен Юнан“[J]. Музикална композиция,2019.
109. Чен Яо. Интеграция на западните техники за композиране на пиано и традиционната музика на И - анализ на музикалните характеристики и изпълнението на „Три балади за планините на Южен Юнан“[J]. Вестник на Хонгхе колеж,2020.

110. Хан Шуангшуан. Анализ на изпълнението и опит в изпълнението на „Жасмин Фантазия“ на Чу Уанхуа [D], 2020.

111. Лиу Уенцянь. Изследване на елементите на народните песни и представянето им във фентъзито „Жасмин Фантазия“ [D]. Югозападен университет, 2023.

112. Дай Менгшу. Музикален и изпълнителски анализ на клавирното произведение на Чу Уанхуа „Жасмин Фантазия“ [D]. Синдзянски нормален университет, 2020.

113. Уу Ченсуе. Художествени характеристики и техники на изпълнение на „Жасмин Фантазия“ на Чу Уанхуа [D]. Съчуанска музикална консерватория, 2021.

114. Лиу Дзихо. Импровизационно представяне на елементи от Пекинската опера в „Импромпто“ на Чу Уанхуа [D]. Източен китайски нормален университет, 2023.

115. Чен Гуохун, Лиу Юджиа. За национализираните композиционни характеристики на клавирната музика на Чу Уанхуа от „Импромпто“ [J]. Художествено образование, 2021, (02): 81-84.

116. Дзяо Ихан. Анализ на оперните елементи и изпълнителските техники в клавирните произведения на Чу Уанхуа [J]. Съчуански театър, 2020, (06): 112-114.

Източници на български език

1. Андреева, Ц. Смилков, Р. – Клавирната музика на Иван Спасов, изд. Пигмалион, Пловдив, 2000

2. Андреева, Ц. – Методика на клавирното обучение, изд. Музика, 1985

3. Вълчанова, В. – Методика на обучението по пиано, изд. Музика, 1984

4. Карагенова, В. – Методът Лаймер – Гизекинг, УИ, „Паисий Хилендарски“, 2011

5. Карагенова, В. – Ейноуани Раутаваара и соната оп.64 Fire Sermon в изпълнителски и педагогически прочит, FastPrintBooks, 2020

6. Карагенова, В. – Предговор към сборника Миниатюри за пиано от С.Карагенов

7. Карагенова, В. – Карагенов, С. – Николай Стойков – шест метаморфози по етюди от Черни и два погледа върху тях. FastPrintBooks, 2018

8. Карагенова, В. Е. Раутаваара и Соната за пиано оп.64, с62-63

9. Карагенова, В. Албенис и Иберия през погледа на пианиста, с.61
10. Карагенова, В.Е.Раутаваара и соната оп.64, с.86
11. Караиванова, Б. – Клавирното творчество на българските композитори класици в обучението по задължително пиано, изд. Ивис, В. Търново, 2013
12. Куртева , М. – Методика на обучението по пиано, изд. Музика, 1987
13. Симеонова, Снежана – Й.С.Бах – Инвенции и симфонии за клавир, Специфика на изпълнителския подход, Act music, 1995
14. Симеонова, Снежана – Ощце за връзката текст – интерпретация в Баховиет клавирни творби, Българско музикознание, 2000, с.57-63
15. Гакель, Л.Фортепианная музыка XX века, Москва, 1976

АВТОРСКИ ПУЛИКАЦИИ

1. ”Изборът на подходящи за деца китайски клавирни произведения“, под печат
2. “Влияние на елементите от китайски традиционни музикални драми върху китайските детски клавирни произведения“, под печат
3. Детските клавирни творби в творчеството на китайските композитори – общ поглед, изд. Веда Словена, брой 4, ISSN 1314-8664, с. 166-181